Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года № 44 (481) 8 ЛІСТАПАДА 2000 г.

3.11. 2000 № 725

Спадару М. Падгайнаму,
Старшыні Дзяржаўнага камітэту
Рэспублікі Беларусь па друку
11, пр-к Машэрава, 220048, Мінск.

Паважаны Міхась Васільевіч!

25 кастрычніка 2000 г. газета ТБМ "Наша слова" атрымала Папярэджанне Дзяржкамдруку за № 49.

У звязак з гэтым паведамленнем наступае.

Гродзенскае аб'яднанне дэмакратычных ветэранаў вайны і працы (правільная назва – Гродзенская гарадское грамадскае аб'яднанне ветэранаў вайны, працы і Ўзброеных сіл), якім кіруе сп. М. Мельнікаў, супраць Вашых сцвярджанняў пра незаконнасць яго існавання, было зарэгістраванае Ўпраўленнем юстыцыі Гарадзенскага аблвыканкаму 31 студзеня 2000 г. (Пасведчанне № 04-0101).

У звязак з вышэйпазначаным прапануем Вам у дзесяцідзённы тэрмін адмяніць гэтае Папярэджанне альбо ў адпаведнасці з арт. 50 дзейнай Канстытуцыі даслаць яго на дзяржаўнай беларускай мове. Бо ў выпадку, калі спатрэбіцца абскарджваць яго праз Вышэйшы Гаспадарчы Суд, мы не жадаем падаваць адпаведныя дакументы на мове іншага народу.

Спадзяёмся на далейшае плённае супрацоўніцтва.

З павагай

Старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны Алег Трусаў.

Копія Пасведчання ад рэгістрацыі Гродзенскага гарадскога грамадскага аб'яднання ветэранаў вайны, працы і Ўзброеных Сіл

МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УПРАЎЛЕННЕ ЮСТЫЦЫІ ГРОДЗЕНСКАГА АБЛВЫКАНКАМА

ПАСВЕДЧАННЕ
АБ РЭГІСТРАЦЫІ ГРАМАДСКАГА АБ'ЯДНАННЯ
№ 04-0101

Назва Гродзенскае гарадское грамадскае аб'яднанне ветэранаў вайны, працы і Узброеных Сіл

Статус гарадское

Асноўныя мэты дзейнасці абарона грамадскіх, сацыяльных ды іншых законных правоў і інтарэсаў сваіх членаў; духоўнае збліжэнне людзей сталага ўзросту; аб'яднанне ветэранаў для ўдзелу ў выхаванні моладзі на гісторыка-культурных традыцыях беларускага народа.

Кіруючы орган Рада

Адрас 230023, г. Гродна, вул. Савецкая, 31 - 12

Дата рэгістрацыі 31 студзеня 2000 г.

Л. Постас

Вынікі збору подпісаў за БНУ паводле стану на 1 лістапада 2000 г.

З 11 па 31 кастрычніка сабрана 672 подпісы. У тым ліку: Менск – 336, Шчучын і раён – 41, Ваўкавыскі раён – 23, Віцебск – 181, Навагрудак – 71, Горадня – 20.

На 1 лістапада 2000 г. усяго сабрана 33926 подпісаў.

Выказваем шчырую ўдзячнасць усім, хто далучыўся да акцыі па збору подпісаў. Асабліва нам хочацца адзначыць спадара Віктара Веяніка, які літаральна за некалькі дзён кастрычніка сабраў у Менску ажно 232 подпісы.

Ірына Марачкіна, адказны сакратар ТБМ.

Аб падрыхтоўцы Стратэгіі развіцця беларускай мовы ў XXI стагоддзі

Згодна з пастановай Рады ТБМ ад 14 кастрычніка г.г. камісіі па міжнародных сувязях і адукацыйнай камісіі даручана падрыхтаваць дакумент, які мае называцца "Стратэгія развіцця беларускай мовы ў XXI стагоддзі" (далей – Стратэгія).

Падрыхтоўка дакумента, які ўключаў бы ў сябе сістэматызаваны выклад галоўных напрамкаў развіцця беларускай мовы, з'яўляецца вельмі важнай і надзённай задачай. Варта нагадаць, што яшчэ ў чэрвені 1995 года адбыўся "Круглы стол": "Лёс роднай мовы і задачы грамадскіх арганізацый", які сярод іншага пастанавіў правесці "агульнанацыянальную канферэнцыю з мэтай выпрацоўкі стратэгіі і тактыкі сумесных дзеянняў для абароны роднай мовы". На жаль такая канферэнцыя праведзена не была.

Для ўдзелу ў падрыхтоўцы Стратэгіі мы запрасілі многіх вядомых дзеячоў Таварыства (спіс рабочай групы пасля яе канчатковага афармлення будзе апублікаваны). Разам з тым мы лічым, што падрыхтоўка такога важнага дакументу, як Стратэгія, не з'яўляецца справай нейкай невялікай групы людзей, а ёсць клопат усяго Таварыства і ўсяго беларускага грамадства.

У сувязі з гэтым мы запрашаем усе суполкі і кожнага сябра ТБМ, усе грамадскія, дзяржаўныя і палітычныя структуры, усіх грамадзян Беларусі і замежжа ўзяць удзел у падрыхтоўцы Стратэгіі развіцця беларускай мовы ў XXI стагоддзі.

Свае прапановы просім даслаць на паштовы адрас ТБМ (220005, г.Менск, вул.Румянцава, 13, факс 284-85-11; з пазнакай "Стратэгія") або на электронны адрас камісіі па міжнародных сувязях (intem@tbm.ovg.by).

Мы зацікаўлены, як у сістэматызаваных, цэласных праектах Стратэгіі, так і ў канкрэтных, магчыма, фрагментарных прапановах, якія таксама могуць быць выкарыстаны ў працэсе падрыхтоўкі Стратэгіі.

Для актывізацыі грамадскай думкі зусім неабходна правесці дыскусію наконт разнастайных складнікаў будучай канцэпцыі на старонках "Нашага слова" і іншых выданняў.

Сяргей Запрудскі,
старшыня камісіі ТБМ па міжнародных сувязях.
Святлана Багданкевіч,
старшыня адукацыйнай камісіі ТБМ.

МІНІСТЭРСТВА ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

№ 12/1/56 ад 25.10.2000

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

На № 05/535-167 ад 26.09.2000

Пра адкрыццё класа па вывучэнні беларускай мовы ў ліцэі пры Маскоўскім лінгвістычным універсітэце

Міністэрства замежных спраў сумесна з Міністэрствам адукацыі і расейскім бокам прапрацавала пытанне адкрыцця класа па вывучэнні беларускай мовы ў ліцэі пры Маскоўскім лінгвістычным універсітэце і паведамляе наступнае.

На сёння ў Маскоўскім лінгвістычным універсітэце існуе група з 5 студэнтаў, што вывучаюць беларускую мову, як замежную.

Універсітэт гатовы адкрыць у ліцэі клас з вывучэннем беларускай мовы пры наяўнасці дастатковай колькасці дзяцей, якія хочуць вывучаць беларускую мову.

Грамадскія арганізацыі беларусаў Масквы рабілі неаднаразовыя спробы адкрыць беларускую школу, аднак гэтая ідэя не знаходзіла падтрымкі з боку бацькоў, таму што большасць бацькоў імкнецца да таго, каб дзеці вучыліся побач з месцам жыхарства.

Работа сумесна з грамадскімі арганізацыямі беларусаў Масквы па гэтым пытанні будзе працягнута. Пасля атрымання новай інфармацыі Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь будзе праінфармаваны дадаткова.

Першы намеснік Міністра В. В. Вялічка

Абаронім гонар беларускай мовы!

Салідны брытанскі штотыднёвік **Economist** у канцы кастрычніка надрукаваў артыкул пра Беларусь, дзе сярод іншых ёсць наступны пасаж:

"Дагэтуль апазіцыя была слабою, на працягу гадоў змучаною падзелам на два лагеры. Адна група – беларускія нацыяналісты, якія бачаць скасаванне русіфікацыі вышэйшым прыярытэтам, іншыя больш нагадваюць ліберальна настроеных палітыкаў у Расіі, больш прыхільныя да дэмакратыі і пазбаўлення ад пана Лукашэнкі, чым да адраджэння беларускай мовы, дрэнна вызначанай мовы, на якой размаўляюць галоўным чынам на вёсцы". ("...Belarussian, an ill-defined lanquade spoken mainly in rhe countryside".)

Вось як пракаментаваў карэспандэнту "Ю.С.Ньюс" гэты пасаж кіраўнік прадстаўніцтва Сусветнага банка ў Беларусі Сяргей Кулік (цытуем у перакладзе з украінскай):

"Я не лінгвіст, я эканаміст па спецыяльнасці і па адукацыі. Мне падабаецца беларуская мова. У мяне, напрыклад, няма зараз абсалютнага нахабства сказаць, што я магу гаварыць беларускаю моваю. Бо гэта сапраўды своеасаблівая, досыць грунтоўная мова, якая мае шмат колераў і адценняў".

Мы прапануем усім, каму небыякавы гонар беларускай мовы, даслаць электроннаю поштаю на адрас *letters@economist.com* ліст пратэсту хаця б з аднаго сказа: **"Belarusian is not an ill-defined language spoken in the countryside!!!"** Можна таксама напісаць звычайны ліст або паштоўку на адрас:

The Economist, 25 St James's Street, London SwiA iHG, England.

Агенства "Ю.С.Ньюс".(www.yusnews.com).

ЗВЫЧАЙНЫ ФАШЫЗМ

29 кастрычніка ў Менску двое маладых людзей збілі падлетка толькі за тое, што той размаўляў па-беларуску. Некалькі маладых людзей вярталіся з Курапатаў у трамваі. Падчас гутаркі да юнакоў падышлі два хлапцы, распачалі размову, а калі спраўдзілі, што ім адказваюць па-беларуску, распачалі бойку проста ў трамваі. Аднаму з пацярпелых нанесеныя цяжкія пашкоджанні, у аддзяленні нэйрахірургіі дзявятай менскай бальніцы яму зрабілі складаную аперацыю на воку.

Беларуская мова-

ТБМ

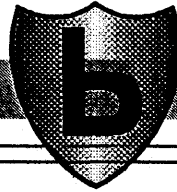
наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Кастусь Верабей (ЗША)	20 $
2. Сафро Марыя (Масква)	5.000
3. Ляўчук Міхаіл (Менск)	5.000
4. Рабаконь Надзея (Менск)	1.000
5. Івуць Валянціна (Слуцк)	500
6. Андрэй Волчак (Польшча)	20 DM
7. Удзельнікі шэсця на Курапаты 29 кастрычніка 2000 г.	9207

Дзейнасць Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ – справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцава 13, г.Менск, 220005, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № 3015212330014 у Менскай гардырэкцыі ААТ Белбізнесбанка код 764 праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк (камісійны збор пры гэтым не бярэцца).

Уладзімір Калупаеў

КОНЬ БЕЗ ПРЫМУСУ ХУТЧЭЙ БЯЖЫЦЬ

Апошнім дзесяцігоддзем у грамадскай свядомасці склаўся стэрэатып, што калі чалавек падтрымлівае пашырэнне беларускасці, размаўляе на беларускай мове, свядома любіць Бацькаўшчыну, значыць, ён абавязкова належыць да БНФ. Гэткая акалічнасць сталася вынікам дамінавання працяглы час з большага прымусовай тактыкі адраджэння беларускасці. Але сёння беларускасць – больш распаўсюджаная з'ява, не з'яўляецца прызнакам аднаго палітычнага інстытута, няхай такога ўплывовага ды аўтарытэтнага.

На шчасце, прырода паклапацілася аб розным увасабленні людзьмі пажаданых грамадскіх адносін, каб яны былі ў стане фармаваць уласныя погляды і вызначаць розныя шляхі для дасягнення адных і тых жа мэтаў. І гэта добра, бо нельга класці яйкі ў адзін кошык. Адным з найбольш грунтоўных альтэрнатыўных перш-наперш франтаўскаму кансерватыўнаму падыходу вырашэння нацыянальных пытанняў выразна акрэсліваецца апошнім часам ліберальны. Прапануем да ўвагі чытачоў адзін з варыянтаў нацыянальнай палітыкі, які адпавядае ліберальным каштоўнасцям.

Ад аднамоўя – да двухмоўя – да аднамоўя.

Трэба вярнуць беларускай мове статус адзінай дзяржаўнай. Галоўны чыннік адметнасці народу – гэта ягоная ўласная, непадобная на іншыя родная мова. На ёй грунтуецца ўласная разнастайная культура, мова вызначае ўласцівы толькі гэтаму народу менталітэт, фармуе традыцыі, звычаі, лад жыцця, стаўленне да іншых людзей і г.д.

Мова – гэта сродак для выхавання моладзі. Немагчыма выкладаць сапраўдную гісторыю Беларусі на мове іншай дзяржавы, расейскай, - гэта здзек над продкамі і іх нашчадкамі. Вывучыць толькі ўласную гісторыю на роднай мове – гэта ганьба беларускасці. Выхаванне дзяцей ва ўмовах нацыянальнай невызначанасці – гэта шлях да канчатковай дэградацыі духоўнасці беларускага грамадства і нацыянальнай нябытнасці.

Беларуская мова – гэта будучы падмурак для яднання грамадства, фармавання моцнай беларускай нацыі, дастаткова трывалай і ўстойлівай у сям'і еўрапейскіх народаў, дзеля захавання суверэннай дзяржавы, наяўнасць якой, па словах В.Быкава, "ёсць найважнейшае ў жыцці кожнага народа". І калі ёсць дзяржава Беларусь і ў яе ёсць свая мова, то хто адкажа, чаму ў гэтай краіне моладзь атрымоўвае адукацыю на мове іншай краіны – расейскай? Чаму маленькія беларусы, якія нарадзіліся ў незалежнай дзяржаве, якія не ўсведамляюць яшчэ з маленства сваю прыналежнасць да той ці іншай нацыі, не маюць магчымасці навучацца на роднай мове, а пазней, калі задавальняюць чалавечую патрэбу і вызначаюцца ў сваёй прыхільнасці да беларускасці, вымушаны ва ўласнай краіне змагацца за свае правы быць сапраўдным беларусам?

Ужыванне і існаванне беларускай мовы – гэта гарантыя ўвасаблення Беларусі як незалежнай, суверэннай дзяржавы. Наяўнасць сваёй мовы – галоўная падстава для беларускага народа мець уласную краіну, бо гэта сведчыць аб захаванні ягонай адметнасці ад іншых суседніх дзяржаў. У сваю чаргу, гэта дае магчымасць праводзіць самастойную вонкавую, эканамічную, вайсковую ды іншую палітыку. Менавіта родная мова, а таксама нацыянальная культура, якая на ёй грунтуецца, разглядаюцца еўрапейскімі краінамі як гарантыя для захавання іх адметнасці ва ўмовах сучасных працэсаў сусветнай глабалізацыі ды інтэграцыі.

Нацыянальная эканоміка такой адметнасці не дае, яна становіцца ўсё больш адчыненай і інтэрнацыянальнай. Напрыклад, адмова краіны ад сваёй нацыянальнай валюты і самастойна грашова-крэдытнай палітыкі на карысць агульнаеўрапейскіх інстытутаў не лічыцца сёння стратай суверэнітэту. З іншага боку, развіццё нацыянальнай эканомікі ды ўзровень жыцця насельніцтва канкрэтнай краіны сёння ў вырашальнай ступені залежыць ад таго, у які эканамічны сусветны блок яна інтэгравана. Для Беларусі гэта два шляхі: Еўропа, ці Расея. Толькі як самастойны міжнародны суб'ект, як незалежная краіна Беларусь здольная вылучыць еўрапейскі накірунак свайго развіцця, дбаючы пра інтарэсы і карысць сваёй краіны і яе грамадзян, а не выконваючы ролю дадатка ў адстойванні інтарэсаў больш моцных геапалітычных сіл, перш-наперш Масквы. Кіраўніцтва краіны яшчэ не раз зменіцца, яно можа быць як праўсходняе, так і празаходняе, але краіна застанецца, калі застануцца беларуская мова і нацыянальная культура, традыцыі. Бо ні ў каго не будзе сумневу і нават думкі, што беларусы не маюць права мець самастойную краіну. Толькі занядап беларускай мовы, яе абмежаванне ўжыванне і "вясковы" статус у грамадскім жыцці дае падставы некаторым казаць, што Беларусь нічым не адрозніваецца ад суседняга расейскага народа і натуральна па этнічных прызнаках было б уключыць яе ў склад Расейскай Федэрацыі.

Такім чынам, беларуская мова – катэгорыя як палітычная, так і эканамічная. Без беларускай мовы не будзе адметнай, годнай беларускай народнасці. Значыць, не будзе дастатковых падставаў для захавання і замацавання незалежнасці. Без дзяржаўнасці Беларусь ніколі не дасягне заможнага жыцця, бо ўвесь час яна будзе вымушана праводзіць палітыку, дбаючы пра інтарэсы іншай, а не пра свае ўласныя. Адсюль вынікае, што без выхавання моладзі ў нацыянальна-патрыятычных традыцыях і забяспячэння адпаведнага статуса беларускай мовы ў нас няма аніякіх шансаў на жыццё ва ўласнай краіне і дасягнення адпаведнага нацыянальнага дабрабыту.

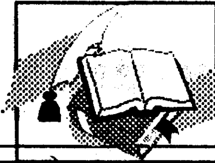
("Гражданская газета" №5, 2000г.)

Валянціна Выхота

Цяжкасці разумення для беларуса рускага перакладу нямецкіх словаў

abfegen сметать (змятаць)	**heften** сметать (сфастрыгаваць)
Abgabe *f* сдача (здача)	**Rest** *m* сдача (рэшта)
Abhang *m* склон (схіл)	**Kasus** *m* (склон) падеж
Absage *f* отказ (адмова)	**Antwort** *f* (адказ) ответ
Absatz *m* уступ (уступ)	**Vorwort** *n* (уступ) вступление
Absteigen *n* сход (сход)	**Versammlung** *f* (сход) собрание
Aufhebung *f* упразднение (скасаванне)	**Feiern** *n* празднование (святкаванне)
anzehren чахнуць (чэзнуть)	**niesen** чихнуть (чхнуць)
Adverb *n* наречие (прыслоўе)	**Mundart** *f*. наречие (гаворка)
ähnlich сходный (падобны)	**verachwinglich** (сходны) сходный (о цене)
anbeiben клевать (торкать)	**picken** (дзяўбсці) клевать (о птицах)
andere другой (іншы)	**der zweite** (другі) второй
anfragen запрашивать (запытваць)	**einladen** (запрашаць) приглашать
anheizen затопить (запаліць)	**überachwemmen** (затапіць) затопить
Ankalge *f* жалоба (скарга)	**Trauer** *f* (жалоба) траур
anspitzen очинить (завастрыць)	**öffnen** (адчыніць) открыть
Ansturm *m* натиск (націск)	**Betonung** *f* (націск) ударение
ärgern злить (злаваць)	**abgiessen** (зліць) слить
aufblühen зацвести (заквітнець)	**verschimmeln** (зацвісці) заплесневать
aufbrausen вспылить (ускіпець)	**stauben** пылить (пыліць)
aufmuntern ободрять (падбадзёрваць)	**abreissen** ободрать (абадраць)
aufräumen прибрать (прыбіраць)	**schmücken** (прыбіраць) украшаць
aufrichtig искренний (шчыры)	**funkelnd** искристый (іскрысты)
Augenglied *n* веко (вейка)	**Deckel** *m* (века) крышка
ausein andertreiben разогнать (разагнаць)	**aufpflugen** (разагнаць) распахать
ausfliessen утекать (выцякаць)	**weglaufen** (уцякаць) удирать
ausschelten журить (сварыцца)	**betrubt sein** (журыцца) грустить, печалиться
aussergewohnlich недюжинный (незвычайны)	**schwach** (нядужы) слабый
Aussprache *f* выговор (вымаўленне)	**Tadel** *m* выговор (вымова)
Backenknochen *m* скула (скула)	**Furukel** *m* (скула) фурункул
Badehose *f* трусы (трусы)	**Kaninchen** *pl* (трусы) кролики
bauen строить (будаваць)	**schöhkleiden** (строіць) наряжать
Baugerüst *n* леса (рыштаванне)	**Wälder** *pl* леса (лясы)
bedecken укрыть (накрыць, укрыць)	**verstecken** укрыть (схаваць)
bedeuten значить (означать)	**bezeichnen** значыць (помечать)
befinden sich пребывать (знаходзицца)	**ankommen** прибывать (прыязджаць)
begabt одаренный (здольны)	**beschenkt** одаренный (абдораны)
beitreten примкнуть (далучыцца)	**schlieben** (прымкнуць) припереть
belrümmern огорчать (засмучаць)	zuwider werden (агоркнуть) опротиветь
bellen лаять (брахаць)	**schimpfen** (лаяць) ругать
begeistert воодушевлённый (натхнёны)	**beseelt** одушевленный (адушаўлёны)
bergab под гору (з гары)	**bergan** (пад гару) в гору
beruhigen угомонить (уціхамірыць)	**sprechen** (гаманіць) говорить
beschmutzen грязнить (пэцкаць)	**im Schlamm versinken** (гразнуць) грязнуть
bestrafen наказывать (караць)	**mitteilen** (наказваць) передавать
betrügen надуть (ашукаць)	**aufblasen** надуть (надзьмуць)
Bezauberung *f* обаяние (прывабнасць)	**Geruchsinn** *m* обоняние (нюх)
Blatt *n* лист (ліст)	**Brief** *m* (ліст) письмо
bohren бурить (свідраваць)	**zerstoren** (бурыць) разрушать
	zerlassen бурыць (распускать вязаную вещь)
Boi *m* байка (байка)	**Fabel** *f* (байка) басня
bracken браковать (бракаваць)	**fehlen** (бракаваць) недоставать
brühen шпарить (парыць, абварваць)	**schleudern** (шпарыць) швырять
brullen орать (реветь)	**ackern** (араць) пахать
Butterdose *f* маслёнка (масленіца)	**Buttermilch** *f* (маслёнка) пахта
Butter *f* масло (масла)	**Öl** *n* масло (алей)
Couch *f* диван; кушетка (канапа)	**Teppich** *m* (дыван) ковер
Deckel *m* крышка (века, накрыўка)	**einwenig** (крышку) немножко
Dorsch *m* треска (траска)	**Spann** *m* (трэска) щепка
drücken жать (ціснуць)	**ernten** (жаць) жать
Dunst *m* дымка (смуга, засціл)	**Rauch** *m* дым (дым)
eggen боронить (баранаваць)	**verteidigen** (бараніць) защищать
Eifer *m* пыл (запал)	**Staub** *m* (пыл) пыль
eigen свойственный (уласцівы)	**zahm** (свойскі) ручной, прирученный
auf einmal зараз (адразу)	**gleich** (зараз) сейчас
Eingeweide *pl* потроха (вантробы)	**einwenig** (патроху) понемногу
besetzen занимать (займаць)	**unterhalten** (забаўляць) занимать
einschlagen забивать (убіваць)	**toten** (забіваць) убивать
einsetzen sich ратовать (стаяць, выступаць за каго-небудзь)	**retten** (ратаваць) спасать
einstürzen рушиться (валіцца)	**bewegen** (рушыцца) двинуться
einwickeln завертывать (укручваць)	**festschrauben** завертывать (зашрубоўваць)
einwickeln обернуть (абвінуць)	**umstürzen** (абярнуць) опрокинуть
Eisbahn *f* каток (каток)	**Kätzchen** *n* (каток) сережка (на дереве)
Eisenofen *m* чугунка (чыгунка)	**Eisenbahn** *f* (чыгунка) железная дарога
Eisloch *n* полынья (пелька)	**Wermut** *m* полынь (палын)
Eiter *m* гной (гной)	**Mist** *m* (гной) навоз
ekeln sich брезгать (грэбаваць)	**klappern** (бразгаць) стучать
empört sein негодовать (абурацца)	**erinnern** (нагадваць) напоминать
entsenden отрядить (паслаць)	**erneuern** (адрадзіць) возродить
erholen sich отдыхать (адпачываць)	**Atem holen** (аддыхацца) отдышаться
Fach *n*, **Regal** *n* полка (паліца)	**Stoffbreite** *f* (полка) полотнище
	Jäten *n* полка (поліва)
Fachausdruck *m* термин (тэрмін)	**Termin** *m* (тэрмін) срок
Farbe *f* краска (фарба)	**Blüte** *f* (краска) цветок
Frnährung *f* пропитание (прахарчаванне)	**Durchtränkung** *f* пропитывание (прамочванне)
Feigling *m* трус (баязлівец)	**Kaninchen** *n* (трус) кролик
Feinbrot *n* сдоба (здоба)	**Schmuck** *m* (аздоба) украшение
Feldfrevel *m* потрава (патрава)	**Sheise** *f*, **Gericht** *n* (патрава) кушанье
Fell *n* мех (футра)	**Sack** *m* (мех) мешок
Fett *n* жир (тлушч)	Fütterung *f* (жыр) кормежка
feucht сырой (вільготны)	**nicht gar, roh** (сыры) сырой
finden sich оказаться (апынуцца)	**antworten** (аказацца) откликнуться
findig, lebhaft бойка (бойка)	**Schlägerei** *f* (бойка) драка, сварка
	Butterfaß *n* (бойка) маслобойка
Floß *n* плот (плыт)	**Zaun** *m* (плот) забор
Flucht *f* побег (уцёкі)	**Sprößling** *m* побег (парастак)
forttragen уносить (выносіць)	**hineintragen** уносіць (вносить)
frech наглый (дзёрзкі)	**plotzlinch** (наглы) внезапный
Freund *m* друг (сябра)	**nacheinander** друг за другом (адзін за адным)
Gebrauch *m* обиход (ужытак)	**Rundgang m** обход (абход)
Gebrall *n* рёв (рык, рыканне)	**Graben** *m* (роў) ров

(Працяг у наступным нумары)

Я магу жыць лепей

28 кастрычніка ў сталічнай штабкватэры Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" (Румянцава, 13) адбыліся першыя заняткі семінара "Я магу жыць лепей!".

Адкрываючы першыя заняткі старшыня ТБМ Алег Трусаў адзначыў, што гэты праект рэалізуецца ў рамках канцэпцыі стварэння Беларускага нацыянальнага універсітэту і мае на мэце пошук неардынарных асобаў, якія стануць першымі студэнтамі і выкладчыкамі БНУ.

Сярод інструктараў семінару – выкладчык Беларускага універсітэту культуры Людміла Дзіцэвіч, супрацоўнік Літаратурнага музею Максіма Багдановіча Ірына Марачкіна, журналіст Антаніна Хатэнка, кандыдат мастацтвазнаўства Аляксей Хадыка і тэатральны рэжысёр Валеры Мазынскі.

Паводле слоў сп. Трусава, дзякуючы актыўнай рэкламе, жаданне ўдзельнічаць у семінары выказалі не толькі менчане, але і жыхары іншых гарадоў краіны: Берасця, Віцебска, Талочына і Воршы (Віцебская вобласць), Ліды і Слоніма (Гарадзенская вобласць), а таксама Барысава (Менская вобласць).

Заняткі семінару праводзяцца паводле добра засвоенай у краінах Заходу і і адаптаванай да беларускай рэальнасці методыкі апоры на ўласны патэнцыял чалавека, які можа займець нутраную свабоду і асабістую незалежнасць.

У сваёй працы слухачы семінару выкарыстоўваюць практычна падручнік, падрыхтаваны Вячкам Станкевічам – былым дырэктарам беларускай службы Радыё Свабоды.

Кіраўніцтва ТБМ запрашае на чарговыя заняткі семінару, якія адбудуцца 11 лістапада ў 15 гадзін усіх тых, хто хоча вырашыць свае жыццёвыя праблемы найбольш аптымальным шляхам.

Кантактны тэлефон у Менску 2-84-85-11.

Марат Гаравы.

Як наладзіць семінар "Я магу жыць лепей!" у Вашым мястэчку

Што такое семінар "Я магу жыць лепей!":

Ідэя правядзення семінару ўзнікла ў нашых суграмадзян замежжа, якія шмат разоў наведвалі Беларусь і падчас шматлікіх сустрэч з жыхарамі нашай краіны заўсёды чулі скаргі на знешнія абставіны, якія перашкаджаюць займацца актыўнай дзейнасцю, нараканні на адсутнасць фінансавых магчымасцяў, неспрыяльныя эканамічныя і палітычныя варункі.

Мэта гэтага семінару – даць практычныя веды аб тым, як супрацьстаяць неспрыяльным абставінам і, нягледзячы на цяжкія ўмовы, дамагацца поспехаў у любых сферах.

Падручнік складзены нашым славутым земляком Вячкам Станкевічам, сябрам рады БНР, грамадзянінам ЗША, былым кіраўніком беларускай рэдакцыі радыё "Свабода", і грунтуецца на сусветным досведзе практычнага дасягнення сваіх жыццёвых мэтаў. Пабудаваны на аснове свецкай (нерэлігійнай) методыкі, дапаможнік дае слухачам практычныя парады і знаёміць з інструментамі, пры дапамозе якіх кожны чалавек можа змяніць да лепшага сваё ўласнае жыццё, дамагчыся поспехаў у сацыяльнай, фізічнай, духоўнай або фінансавай сферах жыцця.

Семінар разлічаны на 6 гадзін. Пажадана праводзіць семінар у два дні (3 гадзіны ў суботу пасля абеду і 3 гадзіны ў надзелю з раніцы).

Хто апякуецца семінарам:

Для правядзення кантролю і каардынацыі дзейнасці па правядзенні семінараў – створана Дарадчая Рада, у склад якой увайшлі аўтарытэтныя навукоўцы і пісьменнікі Беларусі.

Што трэба зрабіць, каб семінар адбыўся ў Вашым мястэчку?

1. Неабходна распаўсюдзіць інфармацыю сярод патэнцыяльных слухачоў аб магчымасці правядзення семінару ў вашым горадзе, а менавіта:

*зрабіць і распаўсюдзіць ксеракопіі ўлёткі, якую мы Вам дасылаем;

*па магчымасці зрабіць абвестку ў мясцовай прэсе з указаннем Вашага кантактнага тэлефону;

2. З ахвотнымі правесці падрыхтоўчую работу і ў агульным патлумачыць сэнс семінару;

3. Кожнаму ўдзельніку семінару неабходна папярэдне пералічыць на разліковы рахунак ТБМ ахвяраванні ў памеры 5,5 у.а.;

4. Калі ў Вас будзе не менш як 12 ахвочых (але не больш за 20), паведаміце аб гэтым кіраўніцтву ТБМ па тэл. (017) 284-85-11, 213-43-52;

5. Дамовіцца аб прадастаўленні памяшкання (гэта можа быць школьны клас, бібліятэчная зала, клуб і г.д.) і паведаміць дату правядзення семінару ў сядзібу ТБМ.

Калі Вы здолееце правесці арганізацыйную працу, Вам выплочваецца ганарар у памеры 20 у. а.

Усе ўдзельнікі семінару атрымаюць арыгінальны падручнік В. Станкевіча і некалькі добрых беларускіх кніжак.

Сакратарыят ТБМ.

ДУДКА ГРАЕ – ЁН ЖЫВЫ

Двухтысячны год, абвешчаны Таварыствам беларускай мовы года Францішка Багушэвіча, працягваецца, доўжыцца. Спакваля выконваецца і ўрадавая пастанова аб ушанаванні памяці Францішка Багушэвіча з нагоды 160 гадавіны з дня народзінаў песьняра. Не гэтак даўно, як вядома, у рэчышчы гэтай пастановы было ўганаравана імя Францішка Багушэвіча ў Менску памятным знакам на сталічнай бібліятэцы "Юнацтва". Гэтай жа бібліятэцы нададзена імя слыннага песьняра, праўдашукальніка і адваката. А гэтымі днямі, 20 верасня, імя аўтара "Дудкі Беларускай" ушанавалі навучэнцы Менскага педагагічнага каледжа імя Максіма Танка, наладзіўшы вечарыну з нагоды юбілею слыннага сына нашага народу.

У Францішка Багушэвіча, як вядома, быў моцны сатырычны пачатак. Пісьменнік поўнай жменяй для сваіх твораў чэрпаў моўныя дыяменты з народных крыніц. Шмат якія яго творы, асабліва празаічныя, як раз заснаваны на гуллівай дасціпнасці слова. Вось гэты Багушэвіча пачатак і падкрэслілі навучэнцы на сваёй імпрэзе. Яны інсцэнавалі "Кушлянскія дыямэнты", надрукаваныя ў трэцім нумары "Полымя" за сёлетні год. І зрабілі гэта досыць удала, шчыра, перадалі ўсе аўтарскія інтанацыі запісаў. "Багушэвічаву кемнасць" імправізавала Алена Рудзеня, "Пан Багушэвіч слухае", "Дасціпны Ясь" з замілаваннем выканала Таццяна Ігнатовіч. З цікавасцю паслухалі ўдзельнікі Багушэвічавай вечарыны і іншыя народныя апавяданні, запісаныя ў Кушлянах і іх наваколлі: "Сабілкі", "Асіпаны і Шчопаны", "Дзе хто быў?", "Адкуль ты, дзеўка?" Іх адпаведна выканалі Таццяна Бародзіч, Таццяна Байкова, Таццяна Хмяльніцкая, Ірына Вельгорская... Гэта была першая спроба тэатралізаваць новыя запісы народных апавяданняў. З гэтай праграмай навучэнцы могуць здабыць сабе шмат прыхільнікаў сярод моладзі, калі пакажуць сваю праграму яшчэ і яшчэ не адзін раз. З сваім каментарам на вечарыне пра Францішка Багушэвіча выступіў і даследчык Багушэвічавай творчасці Уладзімір Содаль. Ён расказаў пра свае даследчыцкія пошукі, іх методу.

... Багушэвічаў год працягшваецца. Яшчэ не позна ў тых установах і школах, дзе з нейкай нагоды пакуль не адгукнуліся на ўрадавую пастанову, зацверджаную Ул. Замяталіным, правесці вечарыны, канферэнцыі, выставы, прысвечаныя нашаму першаму народнаму пісьменніку. Асабліва пажадана каб на ўрадавую пастанову найперш адгукнуліся ў тых мясцінах, якія так ці інакш звязаны з Багушэвічавым імем. А такіх мясцін на Беларусі нямала. Гэта і Доцішкі і Карловічава Вішнева, і ўся Барысаўшчына (Сымон Рэўка з-пад Барысава), Замаслаў і Аборкі, Гародня, Ліда і Вільня. І не толькі на Беларусі. Ніяк не ўшанавана імя Францішка Багушэвіча ў Расіі – на Валагодчыне, у Волагдзе ды Грэзяўцы. Не ва ўсіх яшчэ, здаецца, Багушэвічавых "украінскіх" гарадах ды мястэчках уганаравалі імя нашага слыннага земляка. Можа пра гэта хоць як паклапоціцца наша дыяспара, як прыкладам, паклапаціліся украінская на Беларусі. Гэта з яе клопату неўзабаве ў Менску будзе ўсталяваны помнік Тарасу Шаўчэнку. Прыклад украінскай дыяспары варты пераймання.

Валадар Мормальскі.

Памятная манета

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь уводзіць у абарачэнне памятныя манеты серыі "Помнікі архітэктуры Беларусі" – Сынкавіцкая царква. На манеце выяўлена царква-фартэця XV-XVI ст., якая знаходзіцца ў в. Сынкавічы Зэльвенскага раёна Гарадзенскай вобласці.

На здымку: новая манета.

Фота Віктара Талочка, БелТА.

ЖЫВАПІС ПА МАТЫВАХ БЕЛАРУСКІХ КАЗАК

У сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва экспануецца выстава графікі Валерыя Славука. Матэрыялы выставы ўключаюць серыю ілюстрацыяў і станковых графічных працаў, створаных у 1995-1998 гадах па матывах беларускіх народных казак. Творы В.Славука – лаўрэата прэміі прафсаюзаў Беларусі – знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, фондах Беларускага саюза мастакоў. Арганізаваная выстава ў сувязі з вылучэннем аўтара на присуджэнне Дзяржаўнай прэміі Беларусі ў галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2000 года. Выстава працуе да 4 лістапада штодзённа (апрача нядзелі і панядзелка) з 10 да 18 гадзінаў.

БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРАЗНАЎЦЫ ЎЗНАГАРОДЖАНЫЯ ПРЭМІЯЙ ІВАНА ФРАНКІ

Рада Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны ўзнагародзіла Міжнароднай літаратурнай прэміяй Івана Франкі беларускіх літаратуразнаўцаў Таццяну Кабржыцкую і Вячаслава Рагойшу. Такую высокую адзнаку беларускія навукоўцы атрымалі за сваю перакладчыцкую і даследчыцкую дзейнасць, а таксама за прапаганду ўкраінскай культуры ў Беларусі. Абодва даследчыкі ўжо даўно распрацоўваюць украінскую тэматыку, аўтары многіх прац па беларуска-ўкраінскіх літаратурных сувязях, а Таццяна Кабржыцкая выкладае ўкраінскую літаратуру на філалагічным факультэце БДУ і курыруе групу ўкраінскай філалогіі.

Хідрынскім "Дударыкам" -- 5 гадоў

Сваё пяцігоддзе адзначыў ансамбль беларускіх інструментаў "Дударыкі" Хідрынскага Дома культуры Кобрынскага раёна. Цікавае тое, што ўсе яго ўдзельнікі – вучні аднаго класа, цяпер ужо сёмага. Калектыў – удзельнік заключнага конкурсу духавых народных інструментаў Берасцейскай вобласці, пастаянны ўдзельнік усіх урачыстасцей у раёне, часты госць у навучальных установах.

На здымку: Сяргей Дубінка, Жэня Нікіцюк, Валянцін Канцэвіч, Сяргей Мех, Лена Аніщчук, Марына Лесік з кіраўніком ансамблю Яўгенам Іванавічам Лесіным.

Фота Рамана Кабяка, БелТА.

Віктар Астрога

Геральдыка беларускіх вайсковых нарукаўных знакаў (1917 – 2000 г.г.)

Даклады на канферэнцыі "Беларуская тапаніміка. Гісторыя і сучаснасць." 14 кастрычніка 2000 года

У гэтым артыкуле будзе прааналізаваны комплекс нарукаўных знакаў, ранейшых і цяперашніх, што выкарыстоўваюцца для вызначэння прыналежнасці вайскоўцаў, як увогуле да Беларускага Войска, так і да яго асобных частак і падраздзяленняў. Матэрыял плануецца разглядзець паводле трох прынцыповых адрозных у гэтай галіне храналагічных перыядаў: 1917-1923 гг. (перыяда існавання беларускіх нацыянальных вайсковых фармаванняў па раздзелу Расейскай імперыі: 1941-1945гг.) перыяда II Сусветнай вайны; 1992-2000 гг. (стварэння і станаўлення сучаснага Беларускага Войска).

Нарукаўны знак ёсць графічны сімвал пэўнага вайсковага фармавання розных узроўняў альбо роду зброі (спецыяльнасці). Гэтая сістэма адзнакаў упершыню была ўжытая ў 1917 г. у Брытанскім войску і вельмі хутка распаўсюдзілася ў шмат якіх краінах свету. У прыватнасці ўжо ў 1917-1918 гг. гэтую сістэму па меры магчымасці выкарыстоўвалі польскія фармаванні, белыя войскі, бальшавікі, літіоўцы і інш. Але ў разнастайных беларускіх нацыянальных вайсковых аддзелах гэтыя працэсы праз фінансавыя і арганізацыйныя цяжкасці практычна не праявіліся. Так адзнакаю дружынаў Беларускай Цэнтральнай Вайсковай Рады былі невялікія стужкі нацыянальных колераў у выглядзе папулярнага тады банта ці нашытых на клапан кішэні альбо бераг фрэнчаў тыя ж невялічкія стужачкі. Нават у Беларускай Вайсковай камісіі пры ўсіх магчымасцях ў блізкасці яе арыгінальнай уніформы да еўрапейскіх узораў, нарукаўныя знакі адсутнічалі, а функцыю прыналежнасці да Беларускага войска выконвалі на фрэнчы каўняровыя нашыўкі нацыянальных колераў і вышытая срэбрам на чырвонай тарчы "Пагоня", што мейсцілася на наплечніках. Прыналежнасць да пэўнага роду зброі вызначаўся па каляровай аблямоўцы. Адзінаю беларускаю вайсковаю структураю, што мела падобныя нарукаўныя адзнакі, была 1-я Слуцкая брыгада стральцоў войскаў БНР, у якой камандны склад 2-га Грозаўскага палка насіў бел-чырвона-белыя апаскі.

Стварыць паўнавартасныя вайсковыя часткі з адметнаю ўніформаю і сімволікай беларусам не атрымалася і ў гады II Сусветнай вайны. Служачы на баку антыгітлераўскай кааліцыі і пранямецкіх збройных фармаванняў яны мусілі насіць вопратку і адзнакі чужых войскаў. За ўсю вайну толькі адныя нямецкія акупацыйныя ўлады пад цяжарам абставін вымушаны былі даць з 1942 г. частцы мясцовых збройных аддзелаў права на нашэнне сваёй уласнай уніформы і адрознай сімволікі. але праз эканамічныя цяжкасці практычна толькі БКА атрымала гэтую сціплую магчымасць насіць нацыянальныя эмблемы, аднак на чужым мундзіры.

У той час найбольш шырока распаўсюджанаю адзнакаю прыналежнасці да мясцовых беларускіх фармаванняў былі апаскі. З'явіліся яны фактычна з падачы немцаў, якія выкарыстоўвалі іх у дапапможных падраздзелах. Кшталтаў падобных беларускіх апасак магчыма налічыць звыш дзвух дзясяткаў. Найбольш адметнымі з іх былі вузкія і шырокія бел-чырвона-белыя апаскі Беларускай самааховы (БСА), тых жа колераў з эмблемаю Беларускай службы Бацькаўшчыны, чырвоная з "Пагоняй" наваградскага коннага швадрому Б. Рагулі. Побач з імі выкарыстоўваліся і ўзоры, якія не неслі аніякай выразнай нацыянальнай інфармацыі: чыста белыя апаскі хельфспаліцыі, белыя з чорным нумарам франтавых батальёнаў шуцпаліцыі, белыя з чорнаю нямецкаю абрэвіятураю WSS (БСА) і інш.

Найпершым нацыянальную адзнаку, менавіта ў выглядзе нашыўнога нарукаўнага знаку – гішпанская тарча нацыянальных колераў, з лютага 1943 г. пачаў насіць 13-ы беларускі батальён (Менск). Напрыканцы года рамбічную тарчу нацыянальных колераў меў і асабовы склад 60-га батальёну шуцпаліцыі (Баранавічы). Пасля абвяшчэння мабілізацыі ў БКА, яе жаўнеры і афіцэры, недзе ў сакавіку 1944 г. атрымалі бел-чырвона-белую нарукаўную нашыўку, кшталту гатычнай тарчы, з выявай Пагоні. Цікава заўважыць, што лідскі батальён БКА, маючы праблемы з набыццём гэтых знакаў, вынайшаў уласны – бляшаны крыж Ярылы. Па эвакуацыі ўлетку 1944 г. рэшткаў беларускіх частак на Захад, асабовы склад т.зв. Беларускага Войска на Чужыне з 27 кастрычніка на правым рукаве мусіў насіць гоцкую тарчу нацыянальных колераў з белым надпісам лацінкаю ўгары на шэрым тле "BELARUS". Аднак у фармаванай узімку 1945 г. 30-й дывізіі "Беларусь №1". наколькі вядома, быў запраектаваны прынцыпова іншы нарукаўны знак – на чорнай гішпанскай тарчы белы мальтыйскі крыж са скрыжаванымі мячамі. Толькі 1-шы Беларускі нацыянальны полк. які выйшаў у красавіку са складу дывізіі. меў тарчку беларускіх колераў.

Гэткім чынам, ужо ў ваенны перыяд, пэўны аб'ём нацыянальнай сімволікі, выпрацаваны ў 1917-1923 гг., пераўтвараецца ў нешматлікія. але ёмістыя і эстэтычна выкананыя нарукаўныя знакі, пабудаваныя выключна на выкарыстанні нацыянальнай калярыстыкі і выявы "Пагоні".

З утварэннем у 1991 г. суверэннай Беларсі ды пачаткам фармавання ўласных збройных сілаў перад тагачасным кіраўніцтвам Мінабароны паўстала праблема распрацоўкі нацыянальнай вайсковай сімволікі, але ў выніку, як паказаў час, распрацоўшчыкі нажаль амаль не ўлічылі традыцыяў у гэтай галіне БВК, БКА і інш, а выкарысталі фактычна распрацоўкі расейцаў, а таксама асобныя польскія, французскія ды інш. узоры.

Згодна рашэнню Рады Міністраў Беларусі з ліпеня па кастрычнік 1992 г. над нацыянальнымі вайсковымі сімваламі і эмблемамі працавала адмысловая камісія. Пры падвядзенні вынікаў адбыліся спрэчкі паміж прыхільнікамі "традыцыйнай" пяціканцовай зоркі і нацыянальнай беларускай "знічкі" або "валошкі". У рэшце рэшт перамог дагматызм, гістарычная недасведчанасць, галоўным вайсковым сімвалам была абрана срэбная зорка савецкага кшталту, хаця галоўным элементам аґульнавайсковай армацюры стала ўсё ж такі знічка. Гэтая група распрацавала і агульны знак нарукаўны. Першапачаткова на ім была запланавана выява срэбнай зоркі, але ў апошні момант вырашылі скапіраваць падобны расейскі і атрымалася: на чорнай польскай тарчы з жоўтаю (генералы) ці белаю аблямоўкаю была змешчана выява дзяржаўнага бел-чырвона-белага штандарту і надпіс (жоўтым) белым колерам "Беларусь – Узброеныя сілы". Дарэчы прапанавалася даць іншую афіцыйную назву войску "Беларускае войска" ці "Войска Рэс-

публікі Беларусь", аднак гэта не знайшло падтрымкі ў кансерватыўнага генералітэту і парламентарыяў. Пачалася распрацоўка і іншых нарукаўных знакаў, так былі выпрацаваны знакі для каманднай вучэльні і інжынернай, вельмі падобныя на агульны, толькі з лацінскай лічбаю дзеля адзначэння курсу. Але надалей справа замарудзілася.

Змена з траўня 1995 г. дзяржаўнай сімволікі адразу адбілася і на вайсковай. "Пагоня", бел-чырвона-белы сцяг, срэбны (белы металёвы прыбор) коляры аблямовак былі забаронены і зніклі з афіцыйнага ўжытку. Але гэты перыяд характэрызуецца спробамі пакінуць срэбра (белы коляр на агульным нарукаўным знаку ў выглядзе аблямоўкі і надпісаў і адпаведнага гэтаму у гэты час былі выраблены геральдычныя знакі 350-й аобнай брыгады мабільных сілаў з выяваю ваўка, 8-га асобнага дысбату з выяваю скарпіёна і найлепшы ўзор – 12-ты вучэбны полк сувязі з выяваю герба мейсца дыслакацыі – Нясвіжа і новаю

беларускаю эмблемаю войскаў сувязі. Аднак у хуткім часе было вырашана аб пакіданні толькі залатавага (жоўтага) колеру.

З траўня 1996 г. пача-

лася праца над стварэннем нарукаўных знакаў вайсковых частак, эмблемаў радоў зброі. Але яна, нягледзячы на відавочную патрэбу і ўхвалу ў войску, ішла вельмі марудна. У вайсковых частках пачалося стыхійнае, самастойнае стварэнне эскізаў і выраб нашывак за свой кошт. Свае нарукаўныя знакі захацелі атрымаць не толькі брыгады і базы, але і асобныя невялікія падраздзелы. Ствараючы іх вайскоўцы лічыліся са сваім густам, які не заўсёды дазваляў вынайсці арыгінальную, прыгожую і адпаведную ўсім геральдычным патрабаванням эмблему. У выніку, у 1997 г., Мінабароны вырашыла спыніць працу і адмяніць знакі. Акрамя абмежаваных фінансавых рэсурсаў, на наш погляд адыграў тут сваю ролю кансерватызм кіраўніцтва, маўляў, калі Савецкая Армія абыходзілася без гэтых знакаў, абыдзецца і Беларуская. А несумненна, гэта быў крок, які адсунуў наша войска назад ад еўрапейскіх стандартаў і нават ішоў насуперак меркаванню тысяч афіцэраў, прапаршчыкаў і жаўнераў. У выніку на сённяшні дзень існуюць толькі два афіцыйна зацверджаныя нарукаўныя знакі: агульны "УЗБРОЕНЫЯ СІЛЫ" і вайскова-медычны факультэт Менскага медінстытута. Астатнія ёсць парушэнне формы аддзення. Аднак і недазволенныя знакі актыўна носяцца, іх зацвярджае мясцовае вайсковае начальства. Таму мы маем поўнае права прааналізаваць і сучасную вайсковую геральдыку на прыкладзе шасцідзесяці ўзораў, па чатарох пазіцыях: выява знака, колеры, кшталт тарчы, мова надпісаў.

1. Выява знака. Найбольшаю папулярнасцю сярод вайскоўцаў карыстаюцца драпежныя жывёлы і птушкі, асабліва ваўкі ў дыверсантаў і выведкі і начніцы ў выведкі. Акрамя таго: скарпіён, сава, арол, рысь, ліса, тыгр, пантэра, сабака, лебедзь, бусел. Трапляе ў якасці выяў і разнастайная баявая тэхніка, парашуты, узнагароды, зброя, цэлыя альбо фрагменты гербоў гарадоў дыслакацыі – Віцебск, Нясвіж, Слонім.

2. Колеры. Базавых колераў налічваецца шэсць: жоўты, чорны, чырвоны, белы, зялёны, блакітны. Сярод якіх найчасцей сустракаюцца жоўты і чорны.

3. Кшталт тарчы. Тарчы выкарыстоўваюцца самай рознай формы: польскія, гішпанскія, французскія, фігурныя і інш.

4. Мова надпісаў. Больш паловы знакаў існуе з надпісам на расейскай мове

і тэндэнцыя павялічэння іх назіраецца. Але разам з тым, расейскамоўныя збольшага гэта знакі асобных падраздзяленняў, буйныя структурныя часткі Мінабароны часцяком замаўляюць сабе надпіс і па-беларуску.

Калі вызначыць частку, якая найлепш прэзентуецца з геральдычнага пункту гледжання, то гэта пэўна 5-я брыгада камандас (Мар'іна Горка), якая мае пяць уласных нарукаўных знакаў, не лічачы агульную "збраёнку" – эмблему "УЗБРОЕНЫЕ СІЛЫ". Адзін з іх мае ўвогуле ўнікальны характар, бо быў атрыманы яшчэ ў 1987 г. як адзнака элітнай асобнай (афіцэрскай) роты камандас і ўяўляе з сябе чорную лісу на тле чырвонай стралы на гішпанскай тарчы. Хаця агульная эмблема злучэння – крылаты воўк на тле парашута, вельмі нагадвае эмблему расейскіх паветрана-дэсантовых войскаў.

Гэткім чынам, на працягу ўсяго XX стагоддзя, мы можам назіраць, што ў больш-менш спрыяльныя для стварэння нацыянальнага войска перыяды беларусы імкнуліся вынайсці прыгожыя і арыгінальныя ўзоры нарукаўных знакаў. Напачатку 90-х гг. гэтыя традыцыі ў пэўнай ступені набылі новы подых, але падзеі сярэдзіны 90-х замарудзілі іх і павярнулі з большага ў бок савецка-расійскай геральдычнай сістэмы.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі:
220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231300, г. Ліда-2, п/с 7.
[illegible]1.lingvo.grodno.by

Рэдакцыйная калегія:
Людміла Дзіцэвіч, Алесь Гурыновіч,
Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш,
Язэп Палубятка,
Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Содаль,
Станіслаў Суднік,
Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 8. 11. 2000 г.
Наклад 2900 асобнікаў. Замова № 2829
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 171 руб., 3 мес.- 513 руб.
Кошт у розніцу: 50 руб.